

С. І. ТКАЧУК

**ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО ФОРМУВАННЯ В
УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

В статті розкривається суть інноваційних технологій як аспекту підготовки майбутніх учителів технологічної освіти до формування в учнів технологічної культури. Аналізується сутність терміну «інновація». Визначаються основні складові освітньої інноватики. Розкривається мета підготовки сучасного фахівця освітньої галузі «Технологія».

Ключові слова: Інноваційні педагогічні технології, інноватика, вчитель технологічної освіти, освітня галузь «Технологія», технологічна культура.

С. И. ТКАЧУК

**ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК АСПЕКТ
ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ
ОБРАЗОВАНИЯ К ФОРМИРОВАНИЮ В УЧАЩИХСЯ
ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ**

В статье раскрывается суть инновационных технологий как аспекта подготовки будущих учителей технологического образования к формированию у учащихся технологической культуры. Анализируется сущность термина «инновация». Определяются основные составляющие образовательной инноватики. Раскрывается цель подготовки современного специалиста образовательной области «Технология».

Ключевые слова: Инновационные педагогические технологии, инноватика, учитель технологического образования, образовательная область «Технология», технологическая культура.

S. I. TKACHUK

**INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AS AN ASPECT OF TRAINING
OF FUTURE TECHNOLOGY EDUCATIONAL TEACHERS TO THE
FORMATION OF STUDENTS' TECHNOLOGICAL CULTURE**

The article reveals the essence of innovative technologies as an aspect of training future teachers of technological education to the development of students' technological culture. Analyzed the nature of the term «innovation». Determined based on the educational components inovatyky. They describe the purpose of training the modern professional education in «Technology».

Keywords: Innovative educational technology, inovatyka, technology teacher education, educational field «Technology» technological culture.

На шляху державотворення України особливе місце, роль і значення належить освіті. Докорінна зміна підходів до неї та соціокультурної політики в цілому, яку переживає сучасний світ, акцентує увагу на розвитку людини, її особистісних якостей. Людина - вічний творець духовних і матеріальних благ, носій цивілізації, її політичного і освітнього поступу.

Природа і суспільна громада вичленила освітян в когорту людей, наділених творчим пошуком знань, покликаних відповідально переносити їх новим поколінням суспільства, громадянам країни.

Інтеграція України у загальноєвропейський простір все більш явно ставить у центр вітчизняної системи освіти пріоритет людської особистості. У цих умовах ключовою фігурою стає педагог як носій загальнолюдських цінностей, як утворювач творчої особистості. Складність і неоднозначність змін, що відбуваються у нашому суспільстві, ставлять педагога перед необхідністю ціннісного самовизначення, вимагають від нього реалізації демократичних і гуманістичних принципів у педагогічній діяльності, підвищення рівня його загальнопедагогічної діяльності та професійної культури. Все це можна досягти використовуючи в навчально-виховному процесі інноваційні педагогічні технології.

За орієнтир береться те, що навчальний процес має бути трансформований у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів.

Основну ідею реформування системи вищої освіти можна сформулювати так: ефективність навчання та формування навчально-пізнавальних умінь у студентів вищої школи може бути поліпшено завдяки проектуванню і впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій.

Головна суть цих змін полягає в осмисленні та вивченні культуротворчого досвіду, зокрема, технологічної культури, як компоненту загальної культури в аналізі і рефлексії цілісного педагогічного процесу, причин труднощів і їхнього подолання, прогнозуванні результатів, що виникають і наслідків рішень, що приймаються, корекції здійснення педагогічного процесу, встановленні необхідних комунікативних зв'язків, їх регуляції та підтримки, в піднятті від окремих педагогічних функцій до їхньої системи, від типових педагогічних технологій до інноваційних, творчих, особистісно-орієнтованих, які перетворили суперпозицію педагога та субординаційну позицію вихованця в особистісно рівноправні позиції.

Технології такого типу сприяють формуванню професійної та технологічної культури педагога, «запуску» внутрішніх механізмів розвитку особистості шляхом впровадження в педагогічний процес новітніх педагогічних технологій.

Вміле та активне використання цих технологій, готовність викладача до творчого пошуку разом з студентами, вміння створити атмосферу продуктивного пізнання сприятиме ефективному засвоєнню матеріалу останніми та збільшить інтерес до навчання.

В соціально-психологічному аспекті інновація - створення і впровадження різних видів нововведень, які спричиняють зміни в соціальній практиці. Розрізняють соціально-економічні, організаційно-управлінські, техніко-технологічні інновації. «Інноваційна діяльність не піддається формалізації, потребує врахування людського фактора, зокрема переборення соціально-психологічних бар'єрів.

Термін «інновація» увійшов до вжитку в 40-і роки ХХ ст., закріплюючи одну з найважливіших рис науково-технічної революції в суспільстві. Спочатку його використовували німецькі та австрійські науковці при аналізі соціально-економічних і технологічних процесів. Згодом поняття «інновація» не стали цуратися і в педагогічних дослідженнях на позначення всього нового в системі освіти. Незважаючи на широке використання цього поняття, досі немає ні загальної теорії самих інноваційних процесів, ні спеціальної теорії освітньої інноватики.

Науковці доходять висновку, що є потреба провести теоретико-методологічні дослідження інноваційних процесів у системі освіти, а також створити спеціальну галузь методологічного знання – освітню інноватику [2]. Мотивацією для її створення є загострення суперечностей між фундаментальними науковими знаннями і складністю їх практичного використання, між фазою створення нового педагогічного знання і його досвідного впровадження як інноваційного. Прогнозується, «що освітня іноватика дасть змогу віддзеркалити сутнісний зв'язок теорії і практики освітньої діяльності, визначити її норми, характерні для інноваційних перетворень, органічно об'єднати процеси створення і впровадження новацій на практиці;

На думку багатьох дослідників, інноваційні процеси в галузі освіти, іноватика як наукова дисципліна покликана розкривати сутність їх наукового проектування і мистецького втілення, виявити закономірні зв'язки, між традиціями і новаціями, обґрунтовувати управлінські моделі системних нововведень в установах і закладах освіти.

Основними складовими освітньої іноватики є:

- а) теорія створення інновацій у системі освіти (педагогічна неологія);
- б) методологія сприйняття, – оцінки та» інтерпретації нового в соціології, дидактиці, психології, менеджменті;
- в) технологія і досвід практичного застосування освітніх інновацій. Ці складники утворюють суть освітньої іноватики, що їх цементує система взаємопов'язаних понять і структурованих положень теоретичної освітньої іноватики.

Перспективні напрями освітньої іноватики: освітня іноватика як окрема галузь наукового знання; інноваційні процеси в освіті як предмет методологічного дослідження; наукова проблематика інноваційних процесів у сучасній філософії освіти; стратегічний розвиток засад теоретичної освітньої іноватики; моделі управління інноваційними процесами в сучасній середній і вищій школі, суперечності інноваційної діяльності і способи їх розв'язання; перманентність оновлення освітньої практики на основі соціально-психологічних закономірностей розвитку інноваційних процесів; зміст, структура і функції освітньої іноватики; прикладні аспекти обґрунтування освітньої іноватики; іноватика в системі наукового знання; необхідні і достатні умови реалізації інноваційних процесів у освіті; норми інноваційної діяльності тощо.

В управлінні часто використовують поняття «інновація» у вузькому тлумаченні: «інновація - продукт» і «інновація – процес». Термін «інновація» також уживається для позначення процесу впровадження винаходів у виробництво.

У постіндустріальний період, який характеризується як інформаційно-інноваційний, співвідношення між фізичною роботою, знанням і капіталом змінюється; наукові знання стають найбільш значущим чинником порівняно з капіталом, не кажучи вже про фізичну роботу - маловпливову і непродуктивну. Відтепер до сфери знання відносять також і здатність до творчості. Іноваційність у навчанні передбачає висвітлення соціально-філософського аспекту, який привертає увагу соціологів і філософів. Наприкінці 70-х років автори відомої доповіді Римського клубу «Немає обмежень для навчання» визначили навчання в широкому розумінні цього слова:

- а) як процес нарощування досвіду;
- б) індивідуальний розвиток;
- в) соціокультурне збагачення [2].

Аналізуючи вище сказане, можна визначимо такі типи навчання:

- 1) підтримуюче, спрямоване на відтворення окремої культури, соціального досвіду і соціально-культурної системи загалом;
- 2) інноваційне, яке стимулює інноваційні зміни в існуючій культурі і соціальному середовищі, активно впливаючи на проблемні-ситуації, що постають як перед окремою людиною так і перед суспільством;
- 3) шокове, до якого наворачтають раптові «вибухові» зміни в житті людини і суспільства (екологічні біди, війни тощо). Сутнісно-шокове навчання стресове, а тому характеризується низькою результативністю порівняно з розсіяним у часі інноваційним навчанням.

Загалом у розвитку теорії навчального процесу в сучасній педагогіці є два шляхи:

1. Модернізація традиційного навчання, його переорієнтація на ефективну організацію засвоєння визначених соціальних зразків, досягнення чітко фіксованих еталонів. Вирішує традиційні дидактичні завдання репродуктивного типу освіти та уявлення про навчання як «технологічний» (конвеєрний) процес з очікуваними і детально описаними результатами;

2. Інноваційний підхід до навчального процесу, де головною метою є особистісний розвиток тих, хто навчається, і зонайперше – їхня здатність оволодівати новим досвідом на основі цілеспрямованого формування творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку, визначення особистісних сенсів тощо. Перевага надається активним формам і методам навчання (дискусія, діалог, ділова гра і т. ін).

Основна суперечність першого етапу інноваційних перетворень – невідповідність між старим (тим, що є) і новим (те, що потрібно і бажано), яка породжується як соціальними, так і педагогічними потребами поліпшити стан освіти.

Друга суперечність – між обмеженими в часі строками навчання і зростаючим обсягом наукової інформації. Диференціація наукового знання, його подвоєння кожні п'ять-десять років призводять до потреби постійно розширювати зміст освіти, зокрема, переглянути зміст технологічної освіти. Прикладом того є оновлення програми з трудового навчання для учнів 9-11 класів. Прагнення повноти, енциклопедичності, характерне щонайперше для спеціалізованого навчання, спричинює виснаження розумових, психічних і фізичних сил учнів і студентів, шкодить їхньому здоров'ю і не є критерієм ефективного навчання.

Неминуче виникає проблема відбору найважливішого знання (загальноосвітнє, професійне) необхідного і достатнього для підготовки якісного фахівця. Тому робота щодо визначення навчального змісту і його оновлення одне з джерел інноваційних процесів у сучасній освіті. Не є винятком і технологічна освіта. Оновлення потребують всі ланки навчально-виховного процесу й, зокрема, всі організаційні форми та система навчання технологічній освіті. Тенденція до неперервності освітнього процесу на рівні особистості потребує як структурного, так і змістового його оновлення. Іде процес інтеграції різних підходів до навчання у світовій практиці: на тлі національної своєрідності систем освіти кожної держави. Інша тенденція розвитку інноваційних процесів - потреба вчителів і викладачів у нових освітніх технологіях не є винятком технологічна освіта.

П. Атаманчук, В. Дубровський і Л. Щедровицький зробили спробу систематизувати «інноваційні та освітні технології». Запропонували розглядати її в трьох аспектах: науковому, за яким освітні технології є частиною педагогічної науки, що вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання та проектує педагогічні процеси; процесуально-описовому, згідно з ним – це алгоритм процесу, сукупність цілей, змісту і засобів для досягнення планових результатів навчання, процесуально-дієвому як технологічний процес, функціонування всіх особистих, інструментальних і методологічних педагогічних засобів.

У практиці поняття «освітня технологія» використовується на трьох рівнях. Перший – загально педагогічний: загально дидактична, загально виховна технологія характеризує цілісний освітній процес у регіоні, в навчальному закладі на певному ступені навчання. Другий – предметно-методичний: освітня технологія використовується в значенні «окрема методика». Це сукупність методів і засобів для реалізації певного змісту навчання і виховання в рамках одного предмету, класу. Третій – локальний (модульний рівень), коли на перше місце виходить технологія окремих частини навчально-виховного процесу (окремих видів діяльності – формування понять, виховання особистісних якостей, засвоєння нових знань, повторювання і контроль, самостійна робота тощо).

Практичне значення розв'язання проблеми формування технологічної культури майбутнього педагога в процесі підготовки у Вищих навчальних закладах паралельно впроваджуючи сучасні педагогічні технології досить велике. Вищим навчальним закладам сьогодні необхідні не просто хороші викладачі, а викладачі-технологи, викладачі-майстри, викладачі-новатори. Відсутність в ВНЗ обов'язкової дисципліни, або хоча б спецкурсу, в якому в систематизованому вигляді викладався б особистісно - орієнтований технологічний підхід до навчання, виховання та формування технологічної культури майбутніх фахівців освітньої галузі «Технологія», різко знижує загальний результат підготовки майбутнього педагога, зокрема майбутнього вчителя технологічної освіти. Технологічна культура дає змогу йому глибше усвідомлювати своє істинне покликання, реальніше оцінити потенційні можливості, глянути на педагогічний процес із позицій його кінцевого результату. Тому, ми пропонуємо запровадити спецкурс «Основи технологічної культури» та розробити Концепцію технологічної культури.

Заняття вимагає не тільки активності викладача, але і високої активності студента. Якщо він сам не хоче зробити зміст освіти надбанням своєї свідомості, якщо не додає досить великих зусиль для цього, якщо він пасивний, то ефект буде близький до нуля. Неможливо навчити студента, якщо він сприймає викладача не повністю, студента байдужого, сонного, який десь «літає», розслабленого, у якого, як говорять, по вусах тече, а в рот не попадає. Спробу навчити можна порівняти з наповненням бездонної бочки водою. Потрібно домогтися, щоб на занятті кожен студент хотів якісно засвоїти все те, чому його навчають, був психологічно активний, намагався і напружено працював, тобто знаходився в стані готовності до оволодіння

навчальним матеріалом від початку до кінця заняття. Такий стан як би відкриває особу, що навчається назустріч зусиллям викладача, схоже на «апетит» до поглинання навчального матеріалу і бажання його «заковтнути».

Готовність студента до оволодіння змістом заняття, культурою праці та навчання на кожному занятті має багатофакторну обумовленість. Виявлена пасивність, недбайливість студента - гіркий плід, вирощений на ґрунті недооцінки або низькою ефективністю роботи з формування його особистості. Але все-таки не все так безнадійно. Багато чого залежить від особливостей заняття, на якому він присутній: його зміст, організація, методики, дії викладача. Можливості викладача не безмежні, але й не такі аж малі. Правду кажуть, що всі викладачі поділяються на три групи: тих, кого неможливо слухати, тих, кого можна слухати і тих, кого неможливо не слухати. Педагогічна культура і майстерність останніх така, що вони підкоряють будь-яку аудиторію, підпорядковують її своєму впливу, навіть якщо вона спочатку була не настроєна слухати. Основні особливості технології цієї роботи такі:

- заняття може дати максимальний ефект, якщо викладач не зводить свою задачу до викладу навчального матеріалу, а одночасно, паралельно з нею, орієнтований на вирішення задачі формування і підтримки готовності студентів до оволодіння навчальним матеріалом на кожному занятті;

- заняття треба проводити з підйомом, повною самовіддачею, гарним настроєм на нього, що заразливо транслюється на студентську аудиторію. Якщо у викладача відношення до заняття як до тягара, повинності, якщо його думки зайняті іншими турботами, якщо він чимось розстроєний, то все це неминуче відбивається на вираженні його обличчя, очей, загальному вигляді, тоні голосу, навіть викладі змісту й одночасно на настрої студентів;

- заняття повинне бути цікавим;

- постійно залучати й утримувати увагу студентів.

К. Д. Ушинський порівнював увагу з «дверима душі»: є увага – «двері» відкриті, немає – «двері» закриті й у свідомість слова викладача не проникають. А.Ф. Коні писав: «Щоб лекція мала успіх, треба:

- 1) завоювати увагу слухачів;

- 2) втримати увагу до кінця виступу.

Досягається це на всіх заняттях:

- а) підбором привабливого увагу змісту, відомостей, прикладів, рекомендацій;

- б) різноманіттям і комбінуванням характеру навчального матеріалу (не тільки теоретичних положень, але і доказів, цифр, таблиць, прикладів їх практики, даних наукових досліджень, цитат, практичних рекомендацій, висновків і ін.);

- в) розмаїтістю і комбінуванням методів не тільки у всій роботі, але і на кожному занятті (розповідь, роз'яснення, розбір, показ, питання до аудиторії, відповіді на запитання, обговорення, перевірка засвоєння, зміни навчальної обстановки, контрольні заходи, завдання й ін.);

- г) багатством використовуваних мовних і немовних прийомів (зміни гучності голосу, інтонацій, наголосів, темпу і ритму проголошення слів, виразність міміки і жестів, зміни пози і місця знаходження в навчальному приміщенні і т.п.). Буває, що викладач виявляє, що важливе положення, яке він виклав, не привернуло уваги студентів і більшість не записувала його в конспект. Варто повторити його, вимовляючи повільно, немов диктуючи, і аудиторія немов прокинеться, почавши дружно робити запис;

- д) стилем викладу «під конспектування». Конспектування на заняттях нормативно не обов'язкове, але коли студент хоче мати гарний конспект і веде його, він обов'язково буде уважний на занятті. Варто заохочувати конспектування, особливо коли підручника немає чи він застарів. Заохочувальну роль виконує стиль, що відрізняється суворою логікою викладу, чітким структуруванням, виділенням переходів від однієї структурної одиниці до іншої, уповільненням темпу викладу (близьким до диктування) у місцях, що студенту варто було б відзначити в конспекті. При вдалому викладі матеріалу викладачем самі студенти переконуються, наскільки гарний і корисний короткий, змістовний і чітко структурований конспект (а не «суцільнотягнена» стенограма матеріалу). Це стимулює увагу на наступних заняттях;

е) управлінням увагою прямими звертаннями до аудиторії («Зверніть увагу на...»), напрямком його кінчиком указки, періодичними розслабленнями (рятуючи від необхідності напружено конспектувати, приводячи й описуючи приклади, змінюючи труднощі викладу, затримуючи на детальному розгляді якогось питання, звертаючи до аудиторії, використовуючи жарти, усуваючи причини, що відволікають студентів і породжують неухважність, з огляду на стомлення студентів до кінця заняття, дня, тижня), говорячи досить голосно, щоб усі чули і достатньо тихо, щоб слухали;

ж) вибором форм, організації і методів проведення заняття, що стимулюють увагу. Загальне правило чим менше студент сидить, підперши голову рукою, і чим більше він щось робить (пише, розглядає, берет в руки, розбирає, допомагає, рухається й ін.), тим він уважніше, тим краще засвоює навчальний матеріал.

Отже, в залежності від методики проведення заняття викладачем, від того як він себе поставити буде проявлятися цікавість та бажання студентів до навчання. В даній технології чітко окреслені основні компоненти діяльності викладача, подані рекомендації щодо підвищення ефективності проведення занять.

Крім цього, важливим напрямом технологічної освіти є залучення учнів до збереження і розвитку національних трудових традицій, відродження характерних для даного регіону народних ремесел і промислів.

Якісна технологічна освіта учнів потребує й обґрунтованої системи науково-методичного забезпечення, засобів навчання. Науково-методичне забезпечення передбачає: програмне забезпечення (розроблення нових та удосконалення існуючих навчальних програм для початкової, основної і старшої школи); інформаційне забезпечення (підручники, посібники, довідники, хрестоматії, методичні рекомендації, розробки тощо); засоби навчання (таблиці, плакати, схеми, діаграми, моделі, муляжі, ТЗН тощо).

Науково-методичне забезпечення навчально-трудої діяльності учнів потребує удосконалення матеріально-технічної бази (майстерні, лабораторії, кабінети, обладнання до них та меблі). У зв'язку з цим важливого значення набуває виробництво як машинного, так ручного обладнання для навчальних майстерень і кабінетів, відеотехніки, інструментів, пристроїв, що дає великі можливості для формування технологічної культури в майбутніх фахівців освітньої галузі «Технологія».

Ефективність навчально-трудої діяльності залежить від педагогічних умов, серед яких особливого значення набувають: творча діяльність вчителя технологій (трудоого навчання); формування в учнів почуття задоволення своєю роботою і впевненість у власних творчих можливостях; висока технологічна та естетична культура, що відображає творче мислення.

Навчання технологій передбачає також реалізацію особистісно-орієнтованого підходу під час освоєння учнями техніко-технологічними знаннями на високому рівні самостійної діяльності. Ефективність організації навчально-виховного процесу визначатиметься й впровадженням нових технологій навчання з урахуванням особистісних прагнень і можливостей; мотивації навчально-трудої діяльності; закріплення успішних її результатів; поступове ускладнення змісту предметно-перетворювальної діяльності; розвиток активності і самостійності тощо.

Важливою складовою технологічної освіти є позаурочна предметно-перетворювальна діяльність, яка передбачає організацію роботи гуртків, клубів за інтересами, студій художньо-прикладної творчості, проведення екскурсій на виробництво, до музеїв народного мистецтва, що також ефективно впливає на формування технологічної культури майбутніх вчителів технологічної культури.

У вдосконаленні технологічної освіти необхідна наступність на всіх рівнях навчання, що сприяє поступовому і неперервному оволодінню системою технологічних знань, практичних умінь та технологічних якостей, технологічної культури які забезпечать в подальшому результативність професійної підготовки.

Головна суть сучасного реформування системи фахової підготовки вчителя технологічної освіти полягає у вивченні, узагальненні досвіду минулого, кращих світових здобутків, упровадженні науково-організаційних основ діяльності навчально-виховних закладів, відмові від принципів авторитарності, що утвердилися в тоталітарній системі, зміні структури

діяльності викладачів та студентів з метою стимулювання творчості й ініціативи, відкритості системи технологічної освіти на основі нових прогресивних світових концепцій, сучасних науково-методичних та практичних досягнень.

У вищих педагогічних навчальних закладах, зокрема Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини впроваджуються нові технології навчання майбутніх фахівців освітньої галузі «Технологія», які в центр навчально-виховного процесу ставлять студента та його творчість. Методику навчання технології та інших фахових дисциплін націлено на полі структурність методичної системи технологічної освіти в школі, що визначається тенденціями до інтеграції знань [3]. Значний потенціал для удосконалення технологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах забезпечують сучасні інноваційні технології навчання.

Узагальнюючи теоретичний матеріал з цієї проблеми, спираючись на практичний досвід, можна зробити висновок, що становлення професійної готовності вчителя технологічної освіти потребує цілісного формування професійно значущих якостей, знань та умінь (досвіду) особистості.

Пріоритетне завдання технологічної освіти згідно з Національною доктриною розвитку освіти у XXI столітті полягає у формуванні технологічно грамотної особистості, забезпеченні підготовки її до трудової діяльності в умовах високотехнологічного інформаційного суспільства

Такий інтегральний підхід передбачає побудову моделі фахової готовності до організації дослідної роботи учнів, у якій синтезовано професійно значущі якості особистості вчителя технологічної освіти, зокрема до формування технологічної культури в учнів загальноосвітніх навчальних закладів, здатного успішно виконувати завдання навчання і виховання учнів. По суті справи це інноваційне навчання, спрямоване на формування творчого і критичного мислення, досвіду та інструментарію навчально-дослідної діяльності, рольового та імітаційного моделювання, пошуку власних особистісних смислів і ціннісних відношень.

Змістову основу підготовки майбутніх вчителів технологічної освіти до інноваційної педагогічної діяльності повинні складати нововведення, що застосовуються на сучасному етапі у процесі трудової підготовки школярів.

Під час вивчення шкільного предмета учнів залучають до трудової діяльності в різних сферах виробництва та домашнього господарювання. Учителі технологічної освіти вводять учнів у світ сучасного виробництва, знайомлять з науковими основами його організації та управління, технікою та технологіями, основними групами професій, допомагають школярам у професійному самовизначенні. Оновлення змісту освітньої галузі «Технологія» на сучасному етапі, його спрямування та забезпечення умов для реалізації особистісно орієнтованого підходу до трудового навчання створили умови для відродження і застосування методів проектів. Проектно-технологічна діяльність є основою особистісно-орієнтованого навчання, інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. Її використання сприяє вирішенню проблеми диференціації, індивідуалізації навчання, роботи з обдарованими дітьми.

Зміст навчального матеріалу окремих модулів, розділів і тем шкільної програми з трудового навчання дозволяє вчителям розробляти і проводити нестандартні уроки. Специфіка уроків трудового навчання дозволяє використовувати не лише лінійну структуру навчання, коли близько 80% учнів виконують один і той же вид роботи – повторення, вивчення нового матеріалу, виконання практичної роботи, але й паралельну, нелінійну. На уроках нелінійної структури застосовуються групові форми організації навчально-трудої діяльності учнів. Уроки такої структури мають певні переваги, бо дозволяють ефективно працювати в умовах диференціації навчання. Проте, такі уроки складніші для управління, їх проведення потребує високої майстерності вчителя.

Останнім часом у практику ширше впроваджуються інтерактивні методики (навчання у взаємодії), використання яких можливе за умови парних та групових форм організації навчально-трудої діяльності. Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це взаємне навчання

(колективне, групове, навчання у співпраці), де учень і вчитель – це рівноправні суб'єкти навчально-виховного процесу.

Під час організації такої роботи постають питання оптимального комплектування гомогенних та гетерогенних груп школярів з урахуванням особливостей розвитку особистісних якостей, які проявляються на уроках технологічної освіти й вибору групової форми роботи учнів (індивідуальної, диференційованої, спільної). Отже, теоретичну основу підготовки студентів до інноваційної діяльності складають такі напрями інноваційної діяльності вчителів трудового навчання, як: створення авторських програм (внесення змін у зміст шкільного предмета), запровадження у процес трудової підготовки школярів різноманітних типів, форм, методів навчання, ефективне поєднання традиційних та інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу (індивідуалізація навчання, робота з обдарованими дітьми, інтерактивні методики, нестандартні уроки, метод проектів, теорія вирішення винахідницьких задач, дидактичні ігри тощо), добір та створення засобів навчання, організація роботи учнів з навчальною інформацією на заняттях трудового навчання, пошук ефективних форм взаємодії вчителя та учнів, видів підтримки й допомоги школярам під час виконання практичних завдань. Звісно, що основа цих умінь та навичок закладається під час навчання. Цю умову необхідно використати під час викладання методичних курсів з предметів, що становлять основу технологічного навчання.

Важливе завдання професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання полягає у підготовці творчих педагогів, здатних самостійно мислити, аналізувати різноманітні методичні і практичні матеріали, альтернативні підручники, програми, здійснювати їх відбір і будувати власну роботу у відповідності до сучасних вимог розвитку системи освіти. Випускник повинен вміти самостійно оцінювати і творчо застосовувати будь-які традиційні або нові підходи у технологічній освіті.

Майбутні вчителі технологічної освіти повинні оволодіти базовими знаннями з педагогічної інноватики, інформацією про процеси оновлення сучасної загальноосвітньої школи, інноваційні підходи, що застосовуються в освітній галузі «Технологія», ознайомитися з досвідом вчителів-новаторів, які працюють у фаховій галузі, а також вчителів інших предметів.

Отож, в XXI столітті у вітчизняній та зарубіжній педагогічній освіті народжуються принципово нові явища, суперечливі тенденції, які не мають аналогів у минулому. Таким явищем є формування загальноєвропейського освітнього простору. Це повною мірою стосується і системи фахової підготовки майбутнього вчителя технологічної освіти до формування в учнів загальноосвітніх навчальних закладів технологічної культури, яка в сучасних умовах має вдосконалюватися не шляхом руйнації, а плавно реформуватись і розбудовуватись на демократичних, гуманітарних і гуманних принципах.

Аналіз стану фахової підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі «Технологія» за прийнятими в нашому дослідженні критеріями дав змогу зробити такі висновки:

- модель фахової підготовки вчителів технологічної освіти має будуватись на нових підходах до професіоналізму вчителя як певного інтегративного утворення, що дає можливість здійснювати ефективну педагогічну діяльність у конкретних умовах шкіл різного типу та вміти формувати технологічну культуру в учнів;

- професійна компетентність учителя технологічної освіти пов'язується із знанням дисципліни, у викладанні якої спеціалізується майбутній вчитель; знаннями, що стосуються керування процесом пізнання; знаннями з організації системи технологічної освіти; творчого підходу до кожного учня;

- нова організаційна модель фахової підготовки вчителя має ґрунтуватись на концепції її фундаменталізації, поєднання теорії і практики, посилення професійної спрямованості спеціальної підготовки майбутнього вчителя технологічної освіти;

- розвиток та реформування технологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах в Україні останніми роками значною мірою визначаються сучасними міжнародними педагогічними ідеями (професіоналізацією, інтеграцією, універсалізацією тощо).

Таким чином, на основі проаналізованих існуючих в теорії і практиці підходів розв'язання проблеми підготовки майбутніх вчителів технологічної освіти до інноваційної діяльності, як аспекту підготовки їх до формування в учнів технологічної культури, можна

зробити висновок, що у процесі такої підготовки актуалізується проблема практичного освоєння майбутніми вчителями інновацій (загально-педагогічних, професійно-фахових, персонал-технологій). Аналіз теоретичних підходів до підготовки майбутніх учителів технологічної освіти як суб'єктів інноваційної діяльності дозволив визначити, що на сьогодні необхідне використання таких форм і методів, які поєднують інформаційно-просвітницьку та діяльнісну складові підготовки і спрямовані на формування особистості майбутніх учителів їх вміння формувати в учнів загальноосвітніх навчальних закладів технологічну культуру, здатних на високому рівні виконувати свою місію в соціальній і професійній структурі суспільства, а модель фахової підготовки має бути прогностичною стосовно моделі професійної діяльності сучасного вчителя технологічної освіти, а також враховувати принцип варіативності, який дає можливість педагогічним колективам навчальних закладів обирати і конструювати педагогічний процес за будь-якою науково обґрунтованою моделлю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт освітньої галузі «Технологія» // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – №1. – С. 3–6.
2. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навч.-метод. посібник /За заг. ред. О. М. Коберника, Г. В. Терещука. – Умань: СПД Жовтень, 2008. – 212 с.
3. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: Навчальний посібник /За заг. ред. О. М. Коберника, В. К. Сидоренка. – Умань: Копі центр, 2007. – 204 с.
4. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 616 с.
6. Клепко С.Ф. Сума технологій для всіх Українців. // Імідж сучасного педагога. – 2006. – № 8. – С. 12–15.
7. Формування конкурентноспроможної особистості на уроках предметів освітньої галузі «Технологія». Матеріали обласного семінару-практикуму. / Полтава: ПОППО, 2007. – 38 с. Упорядник: Чемшит В. Г.